

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/264/2015
Identifikačné číslo spisu: 1014200540
Dátum vydania rozhodnutia: 26.04.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1014200540.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky: R. P., nar. XX.XX.XXXX, P. XX, T., proti odporcovi: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ulica 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.12.2013, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 8Sd/51/2014-34 zo dňa 08.09.2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 8Sd/51/2014-34 zo dňa 08.09.2015 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie a rozhodnutie.

Odôvodnenie

Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 8Sd/51/2014-34 zo dňa 08.09.2015 potvrdil rozhodnutie odporcu č. XXX XXX XXXX 0 zo dňa 09.12.2013 (ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie odporcu“), ktorým odporca podľa § 73 a § 112 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zamietol žiadosť navrhovateľky o zvýšenie invalidného dôchodku s odôvodnením, že podľa odborného posudku posudkového lekára pobočky Sociálnej poisťovne Bratislava zo dňa 20.11.2013 je navrhovateľka naďalej invalidná a má rovnakú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60% ako pri predchádzajúcom posúdení jej zdravotného stavu. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd vychádzal z posudku posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava, zo dňa 20.11.2013, podľa ktorého je navrhovateľka naďalej invalidná podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. V uvedenom posudku posudkový lekár odborne posúdil a vyhodnotil zdravotný stav navrhovateľky. Keďže nedošlo k zmene poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, bola napadnutým rozhodnutím odporcu žiadosť navrhovateľky o zvýšenie invalidného dôchodku zamietnutá. Krajský súd ďalej poukázal na to, že zdravotný stav navrhovateľky bol opätovne posúdený posudkovým lekárom pobočky Sociálnej poisťovne Bratislava na základe podaného opravného prostriedku dňa 20.02.2014 a posudkovým lekárom Sociálnej poisťovne, ústredie dňa 31.03.2014. Obaja posudkoví lekári zotrvali na pôvodných posudkoch. Krajský súd dospel k záveru, že navrhovateľke sa nepodarilo spochybníť správnosť rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o zvýšenie invalidného dôchodku, a preto napadnuté rozhodnutie odporcu ako vecne správne podľa § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podala navrhovateľka v zákonnej lehote odvolanie namietajúc nesprávnosť postupu a rozsudku krajského súdu, žiadajúc kladné vybavenie jej odvolania. Vyjadrila názor o pochybení odporcu pri vyhodnocovaní jej choroby. Vzhľadom na to, že sa jej zdravotný stav zhoršil, nemôže pracovať a je zaradená na dôchodkové oddelenie (v ÚVTOS). K odvolaniu priložila lekárske správy o jej zdravotnom stave, ktorý sa jej zhoršil. Zhoršil sa aj jej psychický stav, ktorý mala zlý už pred výkonom trestu odňatia slobody a liečila sa u MUDr. R. v Zdravotnom stredisku v Zrkadlovom háji v Bratislave. Na podporu tvrdení o zhoršení zdravotného stavu priložila aj lekárske správy z neurológie, kde sústavne navštevuje lekára z dôvodu silných bolestí chrbtice a platničiek. Každý mesiac chodí na injekcie proti bolestiam.

Odporca vo vyjadrení k odvolaniu navrhol, aby odvolací súd potvrdil rozsudok krajského súdu z dôvodu jeho vecnej správnosti. Dôvody, ktoré uviedla navrhovateľka v odvolaní, nepovažoval za opodstatnené. Navrhovateľka v odvolaní neuviedla žiadne nové skutočnosti, ktoré by spochybnili úplnosť a presvedčivosť posudkov posudkových lekárov. Na posúdenie dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu a jeho následkov na schopnosť fyzickej osoby vykonávať zárobkovú činnosť, sa vyžadujú odborné lekárske znalosti. Vo veciach sociálneho poistenia je dokazovanie zverených posudkovým lekárom, a to tak na účely správneho ako aj súdneho konania. Pochybnosti navrhovateľky o nesprávnom posúdení jej zdravotného stavu sú nedôvodné a vyvolané jej subjektívnym presvedčením, čo nezakladá dôvod na spochybnenie správnosti skutkových zistení a záverov prijatých v správnom konaní. Skutkové okolnosti týkajúce sa rozsahu zdravotného poškodenia navrhovateľky boli dostatočne ozrejmene príslušnými posudkovými lekármi sociálneho poistenia, sú z hľadiska skutkového úplné, dostatočne podložené odbornými vyšetreniami a nálezmi, ako aj zdravotnou dokumentáciou, sú bez nejasností a vnútorných rozporov a vo svojich záveroch sa zhodujú. Z uvedeného dôvodu nebolo potrebné ďalšie dokazovanie. Navrhovateľka v konaní nepreukázala zhoršenie jej zdravotného stavu v rozsahu odôvodňujúcom určenie vyššej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, a preto jej nárok na zvýšenie sumy invalidného dôchodku nevznikol.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „S.s.p.“). V zmysle § 492 ods. 2 S.s.p. odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je potrebné zrušiť.

Kľúčovou otázkou vo veci bolo posúdenie, či odporca a krajský súd správne vyhodnotili lekárske posudky posudkových lekárov týkajúce sa zdravotného stavu navrhovateľky a tiež posúdenie nároku navrhovateľky na zvýšenie invalidného dôchodku.

Podmienkou vzniku nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. je invalidita poistenca. Za invalidného poistenca sa v zmysle § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. považuje poistenec, ktorý má pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok. Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby. Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je uvedená v prílohe č. 4, určuje sa v percentách podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, a so

zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí. Jednotlivé percentuálne miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa nesčítavajú. Mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť určenú podľa odseku 6 možno zvýšiť najviac o 10%, ak závažnosť ostatných zdravotných postihnutí ovplyvňuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Na určenie zvýšenia hodnoty sa vychádza z predchádzajúceho výkonu zárobkovej činnosti, dosiahnutého vzdelania, skúsenosti a schopnosti rekvalifikácie. Obdobne to platí, ak pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je dôsledkom viacerých zdravotných postihnutí podmieňujúcich dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav (§ 71 ods. 2, 3, 5 až 8 zákona č. 461/2003 Z. z.).

Z uvedeného vyplýva, že pre uznanie invalidity sa vyžaduje nielen dlhodobosť nepriaznivého zdravotného stavu, ale súčasne musí ísť o taký nepriaznivý zdravotný stav, ktorý podľa poznatkov lekárskej vedy dlhodobo, nielen prechodne, spôsobuje trvalý pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v miere nad 40%.

Pre posúdenie nároku na zvýšenie invalidného dôchodku je podstatnou otázkou vplyv dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu na schopnosť výkonu zárobkovej činnosti.

Lekársku posudkovú činnosť dôchodkového poistenia vykonáva v zmysle § 153 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. posudkový lekár Sociálnej poisťovne príslušnej pobočky a posudkový lekár Sociálnej poisťovne ústredie. Lekárska posudková činnosť dôchodkového poistenia zahŕňa posudzovanie dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

Podľa § 112 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z., výplata dávky sa zastaví, uvoľní alebo sa dávka vypláca v nižšej sume alebo vo vyššej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na výplatu dávky.

Pre posúdenie zákonnosti postupu a rozhodnutia správneho orgánu je nevyhnutné, aby súd vychádzal z administratívneho spisu žalovaného správneho orgánu (spisy odporcu). Pod pojmom „spisy žalovaného správneho orgánu“ sa rozumie úplný, žurnalizovaný a originálny spisový materiál správneho orgánu, vrátane originálu dokladov o doručení rozhodnutí (napr. pozri R 66/1998).

Najvyšší súd SR v uznesení sp. zn. 6Sžf/84/2013 zo dňa 24.09.2014 konštatoval, že v prípade, že žalovaný správny orgán, resp. odporca v konaní o opravnom prostriedku proti jeho rozhodnutiu, vôbec nepredloží svoj administratívny spis, prípadne predloží neúplný spis, alebo len fotokópiu spisu, súd nemôže náležite preskúmať, či správny orgán postupoval a rozhodol v súlade alebo v rozpore so zákonom. Súdu v takom prípade chýbajú základné informácie o začatí správneho konania, prípadnom doplnení návrhu na začatie správneho konania, o priebehu dokazovania, označenie skutočností, ktoré správny orgán považoval za relevantné pre rozhodnutie vo veci. Za takej situácie súd v správnom súdnom konaní nemôže posúdiť, či rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo zo správneho alebo nesprávneho posúdenia veci, či zistenie skutkového stavu žalovaným (odporcom) zodpovedá obsahu spisu, či je dostačujúce pre posúdenie veci.

Z administratívneho spisu odporcu vyplýva, že navrhovateľka bola uznaná invalidnou od 01.06.2010 s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60% podľa § 293ax zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 449/2008 Z. z. a rozhodujúcim zdravotným postihnutím boli choroby podporného a pohybového aparátu - degeneratívne zmeny na chrbtici a medzistavcových platničkách, pričom toto postihnutie je začlenené v kapitole XV, oddiel E, položky 3, písmeno c) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z.

O zvýšení sumy invalidného dôchodku navrhovateľka požiadala žiadosťou zo dňa 22.10.2013. Za účelom rozhodnutia o predmetnej žiadosti bol jej zdravotný stav posudzovaný posudkovým lekárom pobočky Sociálnej poisťovne Bratislava v lekárskom posudku zo dňa 20.11.2013. V posudku vychádzal posudkový lekár okrem vlastného klinického vyšetrenia navrhovateľky aj z predložených lekárskeho nálezov - psychiatrického vyšetrenia zo dňa 21.10.2013, neurologického vyšetrenia zo dňa 09.10.2013 a diabetologického vyšetrenia zo dňa 21.10.2013. Z predložených nálezov vyvodil záver, že zdravotný

stav navrhovateľky sa podstatne nezhoršil a jej celkovú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť naďalej ponechal na 60%.

Odporca vo vyjadrení č. XXX XXX XXXX 0 zo dňa 28.04.2014 k odvolaniu proti napadnutému rozhodnutiu odporcu a aj krajský súd v napadnutom rozsudku uviedol, že za účelom rozhodnutia o predmetnej žiadosti bol zdravotný stav navrhovateľky posudzovaný posudkovým lekárom pobočky Sociálnej poisťovne Bratislava v lekárskom posudku zo dňa 20.02.2014, ktorý mal zhodne ako posudkový lekár Sociálnej poisťovne, ústredia v posudku zo dňa 31.03.2014 dospieť k záveru, že v zdravotnom stave navrhovateľky nedošlo k podstatnému zhoršeniu, resp. zmene.

Odvolací súd zistil, že k súdnemu prieskumu bol predložený neúplný administratívny spis a listinný dôkaz - lekársky posudok posudkového lekára pobočky Sociálnej poisťovne Bratislava zo dňa 20.02.2014, na ktorý sa odvoláva odporca vo vyjadrení k odvolaniu zo dňa 28.04.2014 a aj krajský súd v napadnutom rozsudku, sa v administratívnom spise nenachádza. Z uvedeného dôvodu je napadnuté rozhodnutie odporcu nepreskúmateľné.

Súd má pri preskúmaní rozhodnutia správneho orgánu nielen oprávnenie, ale najmä povinnosť poznať všetky skutočnosti vyplývajúce z administratívneho spisu, pretože zákonnosť napadnutého rozhodnutia alebo postupu správneho orgánu posudzuje z pohľadu skutkového stavu, ktorý existoval v čase vydania napadnutého rozhodnutia.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Štruktúra odôvodnenia rozsudku je v priamej spojitosti so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy. Ak súd pri odôvodňovaní rozsudku nepostupuje spôsobom, ktorý záväzne určuje § 157 ods. 2 O.s.p., dochádza nielen k tomu, že rozsudok je nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov alebo pre ich nezrozumiteľnosť (dôvod na zrušenie v odvolacom konaní), ale aj k tomu, že základné právo na súdnu ochranu nie je naplnené reálnym obsahom. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkovi konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní o veci samej. Riadne odôvodnenie rozhodnutia súdu tvorí súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 6/03 z 13. 03. 2003).

Krajský súd sa podľa názoru odvolacieho súdu dostatočne a vyčerpávajúcim spôsobom vo svojom rozsudku nevysporiadal s opravným prostriedkom, ktorý podala navrhovateľka, namietajúca zhoršenie jej zdravotného stavu. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol obsah vyjadrení účastníkov v priebehu súdneho konania a skutkové zistenia zo spisu odporkyne. V odôvodnení rozsudku však absentuje vysvetlenie krajského súdu ako vec sám právne posúdil (vyložil) z hľadiska relevantných ustanovení zákona. Krajskému súdu treba predovšetkým vyčítať, že sa iba stotožnil s vyjadrením odporcu k odvolaniu zo dňa 28.04.2014 a v zhode s ním poukázal na lekárske posudky zo dňa 20.02.2014 a 31.03.2014 aj napriek tomu, že lekársky posudok posudkového lekára pobočky Sociálnej poisťovne Bratislava zo dňa 20.02.2014 sa v administratívnom spise nenachádzal.

Procesným právom účastníka je i právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Povinnosť súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie, vyplývajúca z ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., totiž znamená právo účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a jeho porušením sa účastníkovi odníma možnosť náležite skutkovo a aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu, voči ktorému chce využiť

možnosť opravného prostriedku. Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je preto porušením práva na spravodlivé súdne konanie.

Problematike týkajúcej sa povinnosti náležite odôvodniť rozhodnutie venoval značnú pozornosť vo svojej judikatúre aj Ústavný súd SR (napr. v nálezoch sp. zn. I. ÚS 243/07 , I. ÚS 114/08 , III. ÚS 36/2010). Ústavný súd SR konštatoval, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa uskutočňuje v ústavnom a zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu; jedným z týchto princípov, predstavujúcim súčasť práva na spravodlivý proces a vylučujúcim ľubovôľu pri rozhodovaní, je povinnosť súdov ako aj orgánov verejnej správy svoje rozhodnutia odôvodniť v súlade so zákonnou úpravou. Z odôvodnenia totiž musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. Povinnosť súdu ako aj orgánu verejnej správy je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť, pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Orgán štátnej moci by mal vo svojej argumentácii, obsahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia, dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, ako aj závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale aj spravodlivé a presvedčivé, odôvodnenie má obsahovať dostatok dôvodov a ich uvedenie má byť zrozumiteľné a je povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania. Nedostatky odôvodnenia zakladajú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia.

Uvedenou problematikou sa už viackrát zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj len „ESLP“) - napr. v rozhodnutí Kraska c. Švajčiarsko zo dňa 29.04.1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30, v ktorom konštatoval, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Rovnako ESLP pripomína, že rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku zo dňa 21.01.1999).

Judikatúra ESLP a ani Ústavného súdu SR pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument.

Vzhľadom na uvedené sa odvolaciu súdu javí odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu ako formalistické, a teda ako zjavne nezdôvodnené a tým aj nesúladne s právami podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Takýmto postupom krajského súdu, ktorý sa nevysporiadal so všetkými námietkami navrhovateľky, a to predovšetkým s námietkou o zhoršení jej zdravotného stavu, bola navrhovateľke odňatá možnosť konať pred súdom. Pokiaľ odporca rozhodnutie odôvodnil a navrhovateľka to namietala ako nesprávne, bolo práve úlohou krajského súdu odôvodniť, prečo názor navrhovateľky považoval za nesprávny a na základe akých ustanovení právnych predpisov (právne posúdenie).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto musel napadnutý rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. a s § 250ja ods. 3 vetou druhou O.s.p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 O.s.p.).

V ďalšom konaní krajský súd prejedná vec znova v medziach podaného opravného prostriedku a na základe úplného administratívneho spisu, pričom závery, ku ktorým dospeje, aj riadne a zrozumiteľne odôvodní a vysporiada sa s námietkami navrhovateľky. V novom rozhodnutí rozhodne krajský súd aj o náhrade trov konania, vrátane trov odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.).

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.